

NOTAT 2023-1

Til: Viken Grunnutvikling AS
Kopi til: Halden Arkitektkontor AS
Fra: WK Naturkart v/Ola M. Wergeland Krog
Dato: 12. april 2023

I FORBINDELSE MED UTARBEIDELSE AV EN DETALJREGULERINGSPLAN FOR BOLIGBYGGING I ET SKOGOMRÅDE VED ENGELSVIKEN, FREDRIKSTAD KOMMUNE, HAR HALDEN ARKITEKTKONTOR BESTILT EN VURDERING AV KONSEKVENSENE AV UTBYGGINGEN FOR NATURMANGFOLDET I ANDERSDAMMEN BIOTOPVERNOMRÅDE. VERNEOMRÅDET LIGGER RETT UTENFOR DET AKTUELLE DETALJPLANOMRÅDET, MEN INNENFOR ET IKKE AVGRENSET INFLUENSOMRÅDE.

INNHold

BAKGRUNN	1
LOKALITETSBEskRIVELSE	1
NATURMANGFOLD	2
VURDERING AV DAMMEN SOM YNGLEOMRÅDE FOR AMFIBIER	2
TILTAKET	3
VURDERING AV TILTAKETS BETYDNING FOR ARTSMANGFOLDET	3
ANBEFALTE AVBØTENDE TILTAK	4
REFERANSER	4

BAKGRUNN

På oppdrag for Viken Grunnutvikling AS har WK Naturkart gjort en vurdering av konsekvensene av det aktuelle utbyggingstiltaket for naturmangfoldet generelt, og amfibiefaunaen spesielt, i det berørte Andersdammen biotopvernområde. Vurderingen er basert på en befaring i felt den 7. april 2023, tilgjengelig kunnskap på nettet samt kontakt med lokalkjente.

LOKALITETSBEskRIVELSE

Andersdammen biotopvernområde ble opprettet den 16.4.2010. Verneområdet ligger på østsiden av en svakt opparbeidet skogsvei, som danner grense mellom det aktuelle planområdet og biotopvernområdet. Planområdet er det

Figur 1. Andersdammen biotopvernområde er vist med rød skravur, med det aktuelle planområdet til venstre.

ubebygde området mellom biotopvernområdet og bebyggelsen i vest (figur 1).

Biotopvernområdet ligger i et skogområde med furudominert gammelskog med innslag av bjørk og gran. Selve dammen beskrives som en noe skyggefull, oligotrof til mesotrof skogsdam. Vannflaten dekker anslagsvis 0,4 daa, med maks dyp på over 2 m. Bunnlaget består av fjell, noe leire, samt dynn. Strendene er overveiende slake, med noen litt brattere fjellpartier. Dammen er en av få kystnære, større gjenværende i Onsøy. Dammen er trolig kunstig anlagt, eller den er i alle fall gjort dypere og større ved oppdemming mot vest og nord. Trolig har dette vært en isdam eller drikkevannskilde i tidligere tider. I dag benyttes dammen på vinteren som skøytedam.

NATURMANGFOLD

Formålet med vernet er å bevare et område med særskilt betydning som økologisk funksjonsområde som leve og yngleområde. Det gjelder amfibiene stor salamander *Triturus cristatus* (NT), liten salamander *Lissotriton vulgaris* og spissnutefrosk *Rana arvalis* (VU). Disse artene ble første gang beskrevet fra dammen den 22. 6.1994 (Bolghaug 1995), og i denne rapporten fikk dammen høyeste verneverdi (4). Av andre rødlistede / hensynskrevende arter ble det den 2.9.2018, i følge Artskart, påvist den sterkt truede arten nikkebrønse *Bidens cernua* (EN). Dammen er også omtalt i Verneplan for Østfold-kysten (Fylkesmannen i Østfold 2005).

Vegetasjonstypen i skogen, som omkranser dammen, er bærlyngskog (T4-C-5) (figur 2). Skogen er noe rikere, og i følge Artskart er det påvist noe krevende arter som bla. blåveis *Hepatica nobilis* og fingerstarr *Carex digitata*.

Figur 2. Dammen er omgitt av relativt lysåpen, furudominert naturskog av bærlyngtypen, som her på østsiden av dammen. Det er den samme skogtypen rundt hele dammen. Foto: Ola M. Wergeland Krog.

VURDERING AV DAMMEN SOM YNGLEOMRÅDE FOR AMFIBIER

«Dam-spesialist» Morten Hage besøkte dammen den 23.6.2011, men til tross for gunstig tidspunkt og aktiv leting, ble det ikke påvist hverken salamandere eller spissnutefrosk, kun noen larver av buttsnutefrosk *Rana temporaria* ble påvist. Hage noterer dette som noe overraskende, i et e-brev til forf. den 6.4.2023.

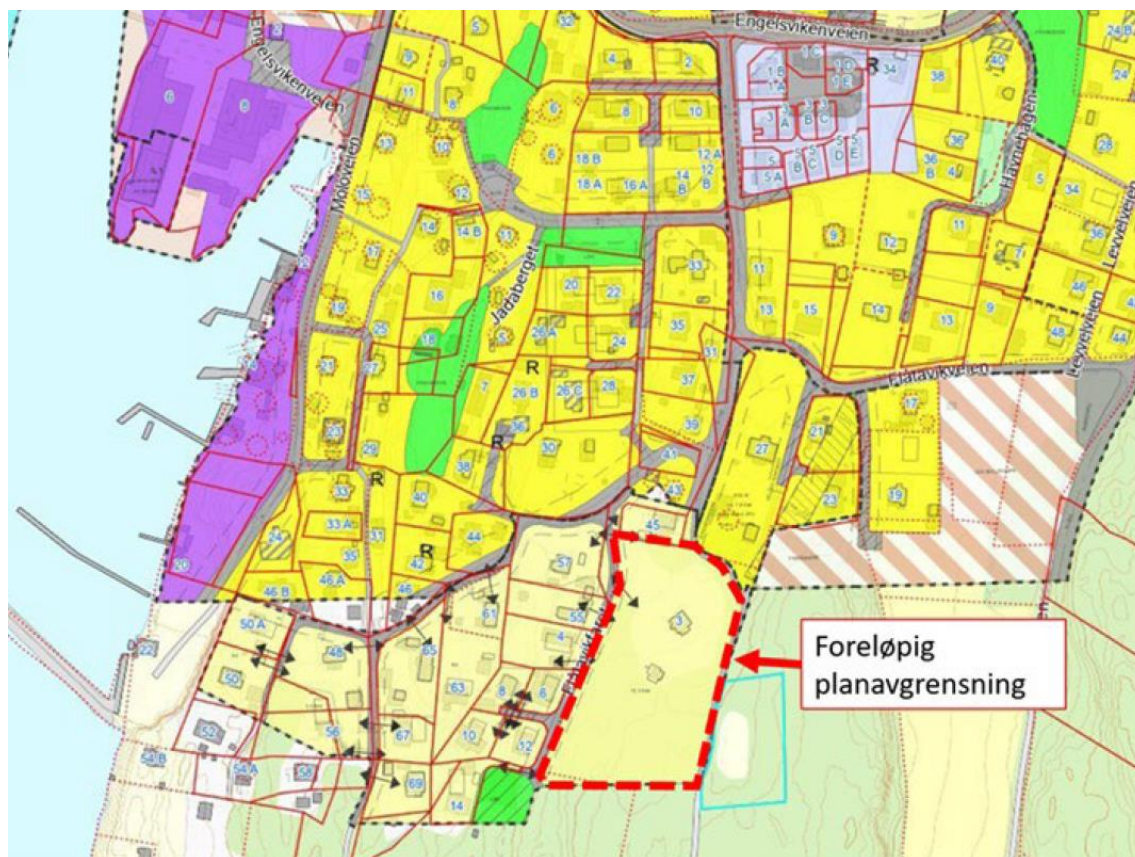
Det ble ikke påvist noen amfibier ved vår befarings den 7.4.2023, men med halve dammen fortsatt islagt, var dette heller ikke forventet. På tross av omfattende søk på nettet, ser det ikke ut som det har blitt registrert funn av amfibier i dammen siden 1994, med unntak for funnet av larver av buttsnutefrosk i 2011.

Dammen er stor og lysåpen og omgivelsene varierer fra eldre naturskog i de nærmeste omgivelsene, til boligområder i nord og vest. I nord med eldre eneboliger, store tomter og et godt tilbud med såkalte «wild corners» - rufsete småbiotoper som er egnede gjemmesteder og overvintringslokaliteter for både amfibier og reptiler. Boligområdet i vest er nyere og ble bygget omkring 2002. Avstanden fra dammen til boligområdene i vest og nord er ca. 90 m, til åkeren i øst ca. 85 m. Sørover er det en lang strekning med skog uten tekniske installasjoner.

TILTAKET

Området (figur 3) er allerede regulert og avsatt til boligbebyggelse, og vesentlige interesser/forhold er allerede avklart gjennom reguleringsplan, samt nedfelt i kommuneplanens arealdel.

Det er uttrykt bekymring for om tiltaket vil kunne få negativ påvirkning på Andersdammen biotopvernområde, og da spesielt på amfibiebestanden.

Figur 3. Detaljregulering område A, Søndre Engelsviken (Utskriftsdato: 15.11.2022). Det foreløpige planområdet, her vist med rød stiptet strek, ligger innenfor et område som allerede er regulert til boligformål.

VURDERING AV TILTAKETS BETYDNING FOR ARTSMANGFOLDET

Erfaringsmessig kan boligområder, med eneboliger og store tomter med lav utnyttelsesgrad, inngå som viktige arealer i amfibienes leveområder, for matsøk, skjul eller overvintring. Velfriserte utearealer, samt en stor andel av asfalterte og steinsatte flater, er imidlertid mindre gunstig. Mye trafikk i boligfeltet, spesielt der det er gjennomfartsveier, er også uheldig. Amfibier er trege dyr og de forflytter seg dessuten helst i mørket, da de er vanskelige å få øye på for kjørende.

Mange dammer gror igjen, spesielt dammer som ligger i skog, slik som her. Strøfall (løv og kvist) fra omkringliggende skog, samt mangel på sollys, sammen med gjenfylling, vurderes som de største truslene mot amfibiedammene i vår region.

Vår vurdering er at det planlagte tiltaket ikke vil utgjøre noen trussel mot amfibiene og annet naturmangfold i dammen. Det vil kunne være både noen positive og noen negative effekter av tiltaket, men det finnes mange eksempler i Østfold-landskapet på at både salamandere og frosk kan ha gode bestander i dammer som ligger i- eller nær inntil boligområder. Nedenfor har vi satt opp forslag til avbøtende tiltak som kan bidra til en vellykket integrering av Andersdammen biotopvernområde i det planlagte utbyggingsprosjektet.

ANBEFALTE AVBØTENDE TILTAK

- Skogsveien / stien mellom dammen og planområdet må ikke asfalteres eller tilrettelegges for motorferdsel / økt ferdsel.
- Det bør i detaljplanleggingen bestrebes på å gjøre biotopvernområdet til et minst mulig synlig element i boligområdet. Lokaliteten bør ligge helst litt bortgjemt i landskapet.
- Unngå å plante store løvtrær tett inntil biotopvernområdet. Dammen trenger lys og er sårbar for mye strøfall.
- Utsetting av fisk, ender eller gjess i dammen må ikke forekomme.
- Unngå at det etableres tette gjerder, murer eller andre typer stengsel som hindrer amfibienes ferdsel mellom dammen og omkringliggende arealer.
- Stor salamander er tilpasset et gammelskogsmiljø. Hogst av gammelskogen omkring dammen, med påfølgende etablering av tett produksjonsskog, vil være svært negativt for livet i dammen.
- Det bør innføres forbud mot bruk av robotgressklipper på kveld og natt i boligområder som ligger i nærområdet til salamanderdammen.
- [Tiltakshåndbok for storsalamander](#) anbefales som en viktig kilde til kunnskap for å ivareta salamanderlokaliteter (Dervo & van der Kooij 2020).

REFERANSER

Artskart.artsdatabanken.no 18.9.2018. Funndata for *Bidens cernua* L. frå Norsk botanisk forening, so2-vascular, katalognummer: 20241571

Bichsel, Madlaina, Brynjulvsrud, John Gunnar, Høitomt, Lars Erik, Thylén, Anders. 2017. Kartlegging av naturtyper etter NiN 2.0 i verneområder i Østfold 2016. *BioFokus-rapport 2017-3*. Stiftelsen BioFokus. Oslo. 24 s.

Bolghaug, Carl 1995. Dammer og småtjern i Østfold, med vekt på amfibier. Registreringer 1993-94. - Rapport til Fylkesmannen i Østfold, miljøvernavdelingen. 661 s.

Dervo, Børre Kind & van der Kooij, Jeroen. 2020. Tiltakshåndbok for storsalamander - Erfaringer fra restaurerings- og skjøtselstiltak. *NINA Temahefte 78*. Norsk institutt for naturforskning. 92 s.

Fylkesmannen i Østfold 2005. Verneplan for Østfoldkysten Vern av viktige naturområder rundt Oslofjorden og Telemarkskysten "Oslofjord-verneplanen". Utkast til verneplan for Østfold. Høringsforslag. Fylkesmannen i Østfold, miljøvernadv., rapp. nr. 6, 2005. 88 s.

Hage, Morten. E-brev / Pers. medd.